

UČEBNÉ OSNOVY

Geografia

NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE	ISCED 2
VZDELÁVACIA OBLASŤ	Človek a spoločnosť
ROČNÍK	ôsmy
ČASOVÁ DOTÁCIA	1 h/ týždenne

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Učebný predmet geografia rozvíja u žiakov poznanie o výnimočnosti a jedinečnosti planéty Zem. Pomáha správne pochopiť podstatu javov a procesov, ktoré na Zemi prebiehajú a uvedomiť si princípy, na ktorých je postavená existencia života. Štúdium geografie umožňuje žiakom spoznávať krajinu v celej svojej komplexnosti a zložitosti. Podporuje snahu porozumieť vzťahom medzi jednotlivými zložkami a prvkami krajiny a chápať ich silnú vzájomnú previazanosť.

Základnou zručnosťou, rozvíjanou v geografii, je práca s mapovými podkladmi v tlačenej a digitálnej podobe. Vedieť mapu vyhľadať, čítať, pracovať s ňou, analyzovať jej obsah a interpretovať ho, orientovať sa v nej a podľa nej v neznámom prostredí, tvoria základ geografického myslenia a vzdelávania.

Dôkladné poznanie Zeme je nevyhnutnou podmienkou jej ochrany. Každé miesto na Zemi je osobité. Od iných sa odlišuje typickým podnebím, rastlinstvom, živočíštvom, ale aj obyvateľmi s vlastným jazykom, kultúrou a spôsobom života. Tolerancia žiakov k inakosti predpokladá pochopenie podstaty príčin rôznorodosti a rozmanitosti jednotlivých krajín. Vyžaduje úctu k princípom demokracie a občianskej slobody, ktorých nerešpektovanie môže viesť k vojnovým konfliktom a globálnym katastrofám. Geografia zohráva v tomto smere nezastupiteľnú úlohu. Zdôrazňuje súvislosti a nie vždy jasnú prepojenosť príčin s dôsledkami. Formuje osobnosť mladého človeka upozorňovaním na podobnosť, ale aj zvláštnosti popisovaných regiónov, ktoré porovnáva so Slovenskom, pričom poukazuje na jeho jedinečnosť v kontexte Európy, či sveta.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- ❖ vyhľadajú, porovnajú, posúdia pravdivosť a zhodnotia dostupné informácie o krajine z rôznych informačných zdrojov,
- ❖ prezentujú informácie o krajine v rôznych podobách (grafy, tabuľky, schémy, diagramy, fotografie, filmy a pod.),
- ❖ interpretujú mapy rôzneho druhu v digitálnej aj tlačenej podobe,
- ❖ zdôvodnia rôznorodosť prírodných podmienok na Zemi a ich vplyv na život človeka,
- ❖ zaujmú postoj k najväčším problémom ľudstva a ponúknu vhodné riešenia,
- ❖ pochopia zložitosť krajiny a silnú vzájomnú previazanosť jej prírodných a socioekonomických zložiek.

Ciele predmetu v prepojení na kľúčové kompetencie

Geografia rozvíja súbor cieľov, ktoré majú prevažne priestorový a integrujúci charakter. Považuje sa za ne súbor vedomostí, zručností a schopností, ktoré vie žiak správne skombinovať a tak porozumieť, interpretovať a prakticky využívať danosti krajiny.

Výchova a vzdelávanie v predmete geografia smeruje k vytváraniu cieľov tým, že žiakov vedie k:

- ❖ orientácii v čase a priestore
- ❖ používaniu a interpretácii máp rôznych druhov (automapy, mapy na internete, turistické mapy, tematické mapy a i.)
- ❖ porozumeniu informáciám o krajine ako časti Zeme (aj Zeme ako celku), ich praktickému využitiu v bežnom živote a schopnosti vyhľadať a použiť ich pre praktické potreby (textové a dátové zdroje v tlačenej či digitálnej podobe). Získané poznatky systemizovať do oblastí fyzickej a humánnej geografie. Poznatky fyzickej geografie sú u oblastí prírodných charakteristík Zeme. Získané informácie využije žiak pri správnom pochopení vzniku a vývoji hlavných povrchových tvarov, pri porovnávaní a využívaní nerovností zemského povrchu napríklad i turistike, ale aj pri rozhodovaní umiestňovaní aktivít v rozvoji regiónov – dopravných sietí, prípadne ťažbe nerastných surovín
- ❖ poznaniu vplyvov a účinkov vnútorných a vonkajších síl, ktoré pôsobia na povrch Zeme a umožnia ľuďom chrániť sa pred živelnými pohromami. To isté platí aj pri poznaní zákonitostí počasia v rôznych podnebných oblastiach 3 sveta. V oblasti humánnej geografie sa vyučovanie zameriava na človeka na Zemi, na premeny, ktorými ovplyvnil krajinu
- ❖ porozumeniu premenám v krajine, ktoré podmieňuje človek (vrátane kultúrnych aspektov)
- ❖ zhodnoteniu perspektívy rozvoja pre budúcnosť (vývoj počtu obyvateľstva, rozvoja sídel, hospodárstva a i.)

- ❖ porozumenie a rozvíjanie čítania a interpretácie obrázkov, fotografií, grafov, tabuliek, priereзов, schém a diagramov ako základných vyjadrovacích prostriedkov geografie
- ❖ rozvíjaniu podnikateľských zručností spracúvaním projektov, ako sú napr. modelové cestovné kancelárie, projekty na inventarizáciu predpokladov rozvoja regiónov a pod.
- ❖ poznaniu rôznych kultúr na celom svete pri zachovaní vlastnej identity, prejavovaní záujmu o spôsoby života ľudí v rôznych častiach sveta
- ❖ poznaniu ľudovej kultúry a kultúrnych tradícií. Kultúrne pamiatky sú súčasťou obsahu regionálnej geografie
- ❖ využitiu schopností a zručností pri oddychových aktivitách (cestovaní, rekreácii a i.)
- ❖ rozvíjaniu schopnosti objavovať a snahy vysvetľovať
- ❖ všímaniu si priestoru, v ktorom žijeme a jeho zmeny

KRITÉRIÁ HODNOTENIA

Na vyučovacích hodinách geografie budeme ako podklady na hodnotenie a klasifikáciu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiaka používať tieto metódy, formy a prostriedky:

a) sústavné pozorovanie výkonov žiaka, jeho aktivity na hodine a jeho pripravenosti na vyučovanie

b) písomné skúšky

- *tematické písomné práce* - Termíny písomných prác vyučujúci žiakom vopred oznámia. Otázky budú mať bodové hodnoty, výsledky sa hodnotia známku (stupeň 1 – 5) podľa počtu získaných bodov za správne odpovede v súlade so stupnicou. Ak žiakovi z dôvodu absencie chýba niektorá z písomných prác, vyučujúci môže žiakovi dať náhradný termín na písanie chýbajúcej práce.

- *drobné písomné práce* – slepé mapy, krátke písomné práce z fyzicko-geografickej, humánnej sféry a regionálnej geografie sveta.

c) ústna odpoveď

Ústne odpovede z jednotlivých prebratých tém - žiak by mal mať minimálne jednu ústnu odpoveď za jeden polrok. Termíny ústnych odpovedí vyučujúci vopred neoznamuje. Žiak bude hodnotený známku (stupeň 1 – 5) podľa presnosti, plynulosti, istoty vo vyjadrovaní v danej téme, úrovne zvládnutia učiva.

d) práca s mapou

Žiak preukáže svoje orientačné schopnosti pri práci s mapou, atlasom aspoň raz za jeden polrok. Hodnotený bude známku (stupeň 1 – 5). Termín preskúšania vyučujúci neoznamuje vopred.

e) projektové práce

Žiak vypracuje a odprezentuje projektovú prácu na tému vopred zadanú vyučujúcim nasledovne:

- žiaci 6. ročníka raz za polrok
- žiaci 7. ročníka raz za polrok
- žiaci 8. a 9. ročníka raz za polrok – s dôrazom na miestnu krajinu (Hriňová a jej lazy, Podpoľanie).

Projekty žiaci vypracujú samostatne, alebo v skupinách. Žiak bude hodnotený známku (stupeň 1-5) podľa obsahovej, estetickej i prezentačnej úrovne projektu. Projekty sú písané rukou, žiaci využívajú fotografický materiál, v prípade nedostupnosti využívajú vlastné kresby.

f) iné hodnotenie činnosti žiaka

- účasť na geografickej olympiáde – školské, okresné, krajské kolo,
- geografické správy zo sveta a domova ,
- geografické kvízy s otázkami rôznej obtiažnosti ,
- účasť na turistických pochodoch po Podpoľaní,
- účasť v súťaži Duel – vedomostná súťaž,
- hodnotenie zošita – obsahová a estetická stránka,
- hra s atlasmi (orientačná hra),
- účasť na akcii Týždeň kroja,
- a iné.

Stupnica hodnotenia písomných skúšok :

- 100 % – 90,0 % výborný
- 89,9 % – 75,0 % chválitebný
- 74,9 % – 50,0 % dobrý
- 49,9 % – 25,0 % dostatočný
- 24,9 % – 0 % nedostatočný

g) celkové hodnotenie

Výsledné hodnotenie žiaka bude súhrnom vyššie uvedených kritérií. Výsledná známka nebude získaná aritmetickým priemerom priebežných známok. Odrazí sa v nej aj aktívna práca žiaka na hodinách, systematickosť učenia sa, úroveň písomných prejavov (úprava zošita, vypracované poznámky, domáce úlohy), účasť na Geografickej olympiáde.

METÓDY A FORMY VYUČOVANIA PREDMETU

Metódy

- ❖ motivačné metódy (motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor, motivačný problém, motivačná demonštrácia)
- ❖ aktivizujúce metódy (situačná metóda, inscenačná metóda, didaktické hry, kooperatívne vyučovanie, kvízy, súťaže)
- ❖ expozičné metódy (rozprávanie, vysvetľovanie, rozhovor, demonštračná metóda, pozorovanie,)
- ❖ problémové metódy (heuristická metóda, projektová metóda, brainstorming)
- ❖ fixačné metódy (metódy opakovania a precvičovania - písomného aj ústneho)
- ❖ diagnostické metódy (pozorovanie, ústne skúšanie, písomné skúšanie)

Formy

- ❖ vyučovacia hodina
- ❖ praktické aktivity
- ❖ samostatná práca žiakov
- ❖ práca žiakov vo dvojiciach
- ❖ skupinová práca
- ❖ kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny)
- ❖ práca s knihou a textom (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií)
- ❖ samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky
- ❖ projektové vyučovanie

OBSAH UČEBNÉHO PREDMETU

Obsah je totožný so vzdelávacím štandardom ŠVP.

Tematický celok – Slovensko 33 hodín

Výkonový štandard

- ❖ zhodnotiť polohu Slovenska v rámci Európy a sveta z mapy (hranice, susedné štáty, horské celky, nížiny, podnebné pásma) („čítanie“ mapy),
- ❖ identifikovať na mape najväčšie pohoria, nížiny a kotliny Slovenska,
- ❖ vysvetliť vplyv oceánu a prevládajúceho západného prúdenia vzduchu na podnebie Slovenska,
- ❖ zdôvodniť vznik troch klimatických oblastí na území Slovenska,
- ❖ vymedziť a porovnať podľa mapy povodia najväčších slovenských riek,
- ❖ vysvetliť príčiny rozdielov v množstve vody počas roka v najväčších riekach Slovenska,
- ❖ v tematickej mape rozlíšiť oblasti s vysokým výskytom zdrojov podzemnej vody,
- ❖ odôvodniť pomocou nákresu usporiadanie vegetačných (rastlinných) stupňov na Slovensku,
- ❖ uviesť päť typických rastlinných a živočíšnych druhov žijúcich v jednotlivých vegetačných stupňoch,
- ❖ v tematickej mape ohraničiť veľkoplošné chránené územia na Slovensku („čítanie“ mapy),
- ❖ v časovej postupnosti zaradiť tri najdôležitejšie historické udalosti v dejinách Slovenska,
- ❖ vysvetliť príčiny zmien v počte obyvateľov Slovenska za posledných 50 rokov,
- ❖ zhodnotiť vplyv prírodných podmienok na nerovnomerné rozmiestnenie obyvateľstva SR
- ❖ zdôvodniť rozmiestnenie národností na území Slovenska,
- ❖ na základe tematickej mapy vytvoriť zoznam desiatich najľudnatejších miest Slovenska,
- ❖ zdôvodniť výnimočnosť postavenia Bratislavy a Košíc na Slovensku a v Európe,
- ❖ vysvetliť príčiny zmien v hospodárstve Slovenska po roku 1989,
- ❖ porovnať hospodárstvo a odvetvovú štruktúru priemyslu v jednotlivých regiónoch Slovenska,
- ❖ v obsahu tematickej mapy rozlíšiť najznečistenejšie oblasti Slovenska („čítanie“ mapy),
- ❖ zhodnotiť možnosti Slovenska z pohľadu rozvoja cestovného ruchu,
- ❖ zaujať postoj k trom závažným problémom Slovenska,
- ❖ zdôvodniť zaradenie piatich pamiatok do Zoznamu kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO a ukázať ich na mape,
- ❖ vymedziť na mape administratívneho členenia Slovenska hranice jednotlivých krajov (VÚC) a určiť ich hlavné mestá,
- ❖ porovnať prírodné podmienky krajov na západnom, strednom a východnom Slovensku,
- ❖ usporiadať podľa rozlohy a počtu obyvateľov tri najväčšie kraje Slovenska,
- ❖ porovnať jednotlivé kraje navzájom a vystihnúť tri spoločné a tri rozdielne črty v ich hospodárstve.

Obsahový štandard

- ❖ Karpaty
- ❖ Tatry, Nízke Tatry, Slovenské rudohorie, Štiavnické vrchy, Slovenský raj, Slovenský kras, Muránska planina, Veľká Fatra, Malá Fatra, Poľana, Pieniny, Vihorlat, Slanské vrchy, Nízke Beskydy
- ❖ Podunajská nížina, Záhorská nížina, Hornonitrianska kotlina, Považské podolie, Žilinská kotlina, Juhoslovenská kotlina, Košická kotlina, Východoslovenská nížina
- ❖ Dunaj, Váh, Hron, Orava, Hornád, Poprad, Ondava
- ❖ jazerá, plesá, umelé vodné nádrže
- ❖ minerálne a termálne pramene
- ❖ klimatické oblasti
- ❖ vegetačné (rastlinné) stupne
- ❖ chránené oblasti
- ❖ história
- ❖ obyvateľstvo
- ❖ mestá, vidiecke sídla
- ❖ Bratislava, Trnava, Košice, Prešov, Banská Bystrica, Žilina
- ❖ Nitra, Trenčín, Poprad, Martin
- ❖ hospodárstvo a nerastné suroviny
- ❖ administratívne členenie
- ❖ cestovný ruch
- ❖ problémy Slovenska
- ❖ regióny Slovenska
- ❖ pamiatky zaradené v zozname prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO

Prierezové témy (uvedené v tematickom pláne)

DOV – dopravná výchova

ENV – environmentálna výchova

OSR – osobný a sociálny rozvoj,

OZZ – ochrana života a zdravia,

TP – tvorba projektu a prezentačné zručnosti,

MEV – mediálna výchova,

MKV – multikultúrna výchova.

Rozvoj funkčnej gramotnosti v predmete geografia

Čitateľská gramotnosť – čítať s porozumením odborný text, vyberať z neho informácie, triediť ich, využívať, prezentovať.

Získavať údaje z nesúvislých textov – grafov, diagramov, máp, tabuliek, štatistických údajov

Vizuálna gramotnosť - čítanie obrázkov

Prírodovedná gramotnosť - vysvetľovanie vzniku a procesu prírodných dejov v jednotlivých oblastiach Slovenska a sveta.

Kultúrna gramotnosť - získavanie informácií o rôznych kultúrach a jej hodnotenie.

Matematická gramotnosť - je spojená najmä so štatistikou, vyjadrením údajov humánnej geografie.

Mediálna gramotnosť - sa rozvíja u žiakov najmä v častiach regionálnej geografie pri hodnotení vzťahov jednotlivých skupín obyvateľstva medzi sebou.

Finančná gramotnosť - správne hospodáriť s peniazmi.